

Colecția *Viața în Hristos*  
Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”

**Sfântul Andrei Criteanul**

---

## **SCRIERI II**

### **Omilii la sărbători**

Traducere din limba greacă veche de  
MONAHIA PARASCHEVA ENACHE  
Studiu introductiv și ediție îngrijită de  
PR. DRAGOȘ BAHRIM

Carte tipărită cu binecuvântarea  
Înaltpreasfințitului



Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

## Cuprins

<b>Lista de abrevieri .....</b>	<b>7</b>
<b>Sfântul Andrei Criteanul, omilet</b>	
<b>Studiu introductiv (Pr. Dragoș Bahrim) .....</b>	<b>9</b>

### **Omilii la Sărbătorile Domnului nostru Iisus Hristos și ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu**

<b>Omilia I</b>	
<b>La Nașterea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu .....</b>	<b>23</b>
<b>Omilia a II-a</b>	
<b>La Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu, cu dovedirea că provine din seminția lui David .....</b>	<b>33</b>
<b>Omilia a III-a</b>	
<b>La ziua de Naștere a Preanevinovatei Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria și dovedire din Vechea istorisire și din diferite mărturii că [Hristos] provine din sămânța lui David .....</b>	<b>49</b>
<b>Omilia a IV-a</b>	
<b>La Sfânta Naștere a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria .....</b>	<b>63</b>
<b>Omilie despre Prunca lui Dumnezeu adusă la Templu .....</b>	<b>77</b>
<b>Omilia a V-a</b>	
<b>La Buna Vestire a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu .....</b>	<b>81</b>
<b>Omilia a VI-a</b>	
<b>La Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos și la Sfântul Vasile .....</b>	<b>99</b>
<b>Omilia a VII-a</b>	
<b>La Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos .....</b>	<b>111</b>

Omilia a VIII-a	
Al celui între sfinți părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul Cretei, Ierusalimiteanul, Cuvânt la Lazăr cel mort de patru zile .....	131
Omilia a IX-a	
Al celui întru sfinți părintelui nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei, Cuvânt la Florii .....	151
Omilia a X-a	
La praznicul de obște al Înălțării	
Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci.....	173
Omilia a XI-a	
La Înălțarea cinstitei Cruci .....	185
Altă omilie la Înălțarea cinstitei Cruci .....	193
Omilia a XII-a	
Omilia I la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu .....	219
Omilia a XIII-a	
Omilia a II-a la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu .....	237
Omilia a XIV-a	
Omilia a III-a la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu .....	249
Al Preafericitului Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei, Cuvânt la Adormirea Preaslăvitei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria (fragment) .....	263
Al celui între sfinți Părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul Cretei, Ierusalimiteanul, cuvânt la Preasfânta Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, citit în sâmbăta Imnului Acatist.....	265

### Anexă

<b>Inventarul operei omiletice a Sfântului Andrei Criteanul</b> (Claudiu-George Dulgheru, Pr. Dragoș Bahrim) .....	279
<b>Bibliografie</b> .....	297
<b>Indice de referințe scripturistice</b> .....	305

# Sfântul Andrei Criteanul, omilet

## Studiu introductiv

Εἰ δέ τι τάχα καὶ τῶν οὐ πολλοῖς θεωρηθέντων  
ὁ νῦν ἔξει λόγος, θαυμάζετω μηδεὶς. [...]   
τοῦ γὰρ ἀκριβοῦς μόλις ἄν καὶ ἄγγελοι τύχοιεν.  
ταῦτα πρὸς ἡμῶν τεθεώρηται.  
Sf. Andrei Criteanul<sup>1</sup>

Sfântul Andrei Criteanul (660-740)<sup>2</sup> a fost unul dintre cei mai importanți predicatori și retori ai Bisericii, fapt ce reiese din chiar remarcabila operă transmisă sub numele lui. A avut șansa ca o parte a scrierilor sale să intre în cultul Bisericii, fie că ne referim la canoane, fie la omilii. Multe au devenit lecturi normative în biserici și în comunitățile monahale la anumite sărbători importante<sup>3</sup>, bucurându-se prin aceasta de o popularitate constantă.

Beneficiind de o educație aleasă la Damasc și Ierusalim<sup>4</sup>, însoțită de un talent literar și poetic ieșit din comun, de o inteligență și o inspirație teologică rară, sub influența unor mari

---

<sup>1</sup> „Nimeni să nu se mire, dacă cuvântul de acum va avea, poate, ceva dintre cele nevăzute de mulți. [...] [o descriere exactă] abia îngerilor dacă le-ar fi cu putință. Acestea au fost contemplate de noi” (*Omilia a III-a la Adormirea Maicii Domnului*, *infra*, pp. 249-250).

<sup>2</sup> O amplă reconstituire a biografiei Sfântului Andrei Criteanul, urmată de o analiză a contribuției sale ca imnograf, se poate găsi în studiul nostru „Andrei Criteanul, sfânt și imnograf al Bisericii”, în volumul *Sfântul Andrei Criteanul, Scrieri I. Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare. Canoane la Sărbători* (VHAC 1), traducere de Monahia Parascheva Enache, studiu introductiv și ediție de Pr. Dragoș Bahrim, Editura Doxologia, Iași, 2023, pp. 11-50. Studiul de față vine în continuarea acestuia.

<sup>3</sup> Actualul *Typikon* constantinopolitan prevede citirea a câte unui cuvânt al Sfântului Andrei Criteanul la utrenia Nașterii Maicii Domnului, la Adormirea Maicii Domnului și la Florii.

<sup>4</sup> Nivelul foarte elevat al scrisului Sfântului Andrei arată calitatea încă ridicată a educației clasice în epoca Islamului timpuriu în Orientul Apropiat.

predecesori ale căror opere le-a cunoscut, Sfântul Andrei și-a început de timpuriu, se pare, lucrarea de predicator. Iosif Kalothetos, unul din hagiografii săi din secolul al XIV-lea, sugerează că, încă de la Ierusalim, unde a trăit până la vârsta de 25 de ani, a scris și a predicat, făcând referire directă la cuvântul la Schimbarea la Față:

A devenit oglindă fidelă a lui Dumnezeu și este vădit aceasta și din altele, dar mai ales din cuvântul pe care l-a scris la dumnezeiasca Schimbare la Față a Mântuitorului nostru, din descrierea limpede și precisă a tuturor tainelor săvârșite acolo pentru cei ce au minte să înțeleagă<sup>5</sup>.

În orice caz, activitatea aceasta a fost una din preocupările sale permanente, atât în Constantinopol, cât și, mai cu seamă, după ce a primit demnitatea episcopală, păstorind Gortyna și insula Creta, căci predicarea cuvântului era una din obligațiile poziției de episcop în Biserică, întărită canonic chiar în timpul său<sup>6</sup>. Nichita chestorul și patriciul, primul său biograf, laudând calitățile de scriitor ale Sfântului Andrei, asociază totuși activitatea sa de predicator cu perioada de Arhiepiscop în Creta:

---

Mary Cunningham (în art. „Andrew of Crete: A High-Style Preacher of the Eighth Century”) apreciază direct stilul Sfântului Andrei drept ceea ce Ihor Ševčenco numea „high-style” în Bizanț („Levels of Style in Byzantine prose”, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik*, 31, 1, 1981, pp. 289-312).

<sup>5</sup> Omilia VII, *In Domini transfigurationem*, PG 97, 932-957, cf. Iosif Kalothetos, *Cuvânt la cel între sfinți Părintele nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei*, în *VHAC* 1, pp. 85-86. Nu ar trebui să fim scandalizați de posibilitatea ca un foarte tânăr monah să predice confrăților săi sau creștinilor în biserici, câtă vreme harismele sale au fost verificate și acceptate. Avem un caz mai interesant, anterior, în persoana Sfântului Simeon Stâlpcnicul din Muntele Minunat (521-592), care a devenit stâlpcnic la 7 ani și a predicat de la vârsta de 10 ani. Omiliile sale păstrate până astăzi au fost rostite când Simeon avea între 10 și 24 de ani.

<sup>6</sup> Cf. Canonului 19 Trulan (691-692): „Se cuvine ca întâistătătorii bisericii să învețe în fiecare zi, dar în special în duminici, întregul cler și popor cuvintele dreptei credințe, culegând din dumnezeiasca Scriptură cugetările și judecățile adevărului, neabătându-se de la deciziile deja stabilite sau de la Tradiția purtătorilor de Dumnezeu Părinți” (Pr. Răzvan Perșa, ed., *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. I, Ed. Basilica, București, 2022, pp. 284-285).

Predica poporului cuvântul, arătând limpede greutatea poverii, cum se spune, impusă preoților. Căci își amintea de virtutea isihiei și liniștei de mai înainte, fapt care îl făcea pe el să se întristeze, ca unul care suferea o mare pagubă, fiindcă se gândea că a pierdut comoara cea adevărată, care era petrecerea la liniște, deosebi. Dar Dumnezeu Cuvântul, Cel ce dă *cuvânt în deschiderea gurii* (Ef. 6, 19) și Care zice prin prorocul David: *Deschide gura ta și o voi umple pe ea* (Ps. 80, 11), Acesta, știind de mai înainte cugetul înțelept al inimii acestui cuvios bărbat, i-a umplut și mai mult gura înțelepciunii lui și i-a deschis-o spre slava măririi Lui<sup>7</sup>.

Toți hagiografii laudă calitățile retorice unice ale Sfântului Andrei, menționând de multe ori explicit unele omilii, ceea ce constituie un puternic argument în favoarea autenticității celor mai multe din cele puse pe seama sa, mai ales dacă sunt menționate și de hagiografi. Cuviosul Macarie Makris scria în secolul al XV-lea, amintind de omiliile la Maica Domnului, la Sfânta Cruce sau la Sfântul Ioan Botezătorul:

Deschizându-și și vistieria inimii, revărsa cuvinte bune, și deschizându-și gura, se umplea de Duhul. Prin urmare, cu înțelepciune și pricepere și cu dumnezeiască insuflare scria cuvinte și compunea cărți, adevărate monumente ale muzelor și harurilor, prin care se arăta deopotrivă ritor bun și hierofant primitiv de Dumnezeu. Și în aceste cuvinte o laudă cu strălucire pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu Cuvântul, în felurite panegirice, dar laudă, de asemenea, și închinata și de viață făcătoare Crucea Mântuitorului, pe care a răbdat fericita patimă Cel nepătimaș și moarte de voie pentru noi și ne-a făcut pe noi părtași darului Învierii Lui, dumnezeieștii Lui slave și Împărății. A luminat și a laudat și alte praznice împărătești, nu puține, și a rostit omilii la praznicele sfinților, nu puține, și își însușește nevoințele lor cu bătaie din palme, și între toți ceilalți mai cu osebire îl laudă pe cel mai mare între cei născuți din femeie [Sfântul Ioan Botezătorul]<sup>8</sup>.

Rămâne totuși imposibil de datat precis opera omiletică, precum și cea imnografică, de altfel, din cauza conținutului său cu precădere doxologic, extatic și teologico-poetic, cu un

---

<sup>7</sup> Nichita, *Viața Sfântului Andrei Criteanul*, 6, în *VHAC* 1, p. 62.

<sup>8</sup> Macarie Makris, *Viața și petrecerea Sfântului Andrei Criteanul*, 11, în *VHAC* 1, pp. 107-108.

## Omilia a VI-a La Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos și la Sfântul Vasile<sup>1</sup>

Bun lucru și plăcut lui Dumnezeu este să slăvim toate cele făptuite teandric (θεανδρικῶς)<sup>2</sup> pentru noi de Mântuitorul nostru Hristos! Este ceva plin de toată minunarea și uimirea. Și cum nu ar fi astfel?! Dumnezeu S-a amestecat cu oamenii<sup>3</sup> și S-a revelat lor, și a suferit toate ca om, împlinind poruncile Legii și făgăduind să le împlinească până în sfârșit, ca să dea în loc [porunci] de la El, pline de har și de adevăr. Dar lucrul cel mai vrednic de admirat, pe care îl va arăta cuvântul de față, acesta este: după nașterea și ieșirea cea fără dureri a Pruncului Hristos [a urmat] tăierea împrejur cea după opt zile a trupului Lui. Căci dacă și aceasta este plină de minuni, atunci pe bună dreptate trebuie să se și slăvească<sup>4</sup>. Și cum nu va fi plină de atâtea mari minuni nu numai pentru că plinește Legea, ci fiindcă este și pentru mine mântuitoare. Dumnezeu a primit un nume<sup>5</sup>. Cel ce este fără cantitate și fără asemănare, nescrutat, fără nume,

---

<sup>1</sup> Traducere realizată după *Homilia in circumcisionem et in s. Basilium* (CPG 8175, BGH 262), PG 97, 913-932; F. Combefis, *Sancti Patris nostri Andreae Archiepiscopi Cretensis cognomento Hierosolymitani, Orationes, selectique Canones, & Trioda*, Paris, 1644, pp. 28-38; A. Gallandi, *Bibliotheca veterum patrum antiquorumque scriptorum ecclesiasticorum Graeco-Latina*, t. XIII, Veneția, 1779, pp. 108-114.

<sup>2</sup> Adică dumnezeu-omenește, ca Dumnezeu și ca om.

<sup>3</sup> Bar. 3, 38; In 1, 14.

<sup>4</sup> Aluzie la necesitatea de a serba liturgic praznicul Tăierii Împrejur a Domnului, care poate că în vremea Sfântului Andrei Criteanul nu era foarte cinstit, ca și alte sărbători de altfel.

<sup>5</sup> Cf. Lc. 2, 21. Sfântul Andrei se referă în acest loc la faptul că, deși numele Mântuitorului a fost descoperit dinainte de către înger, totuși Dumnezeu, prin Taina Întrupării Sale și a smereniei desăvârșite, primește rânduiala Legii Vechi a tăierii-împrejur în care i se pune numele vestit dinainte.

Care S-a făcut asemenea mie, iarăși Se face cunoscut la vedere prin nume. Nu este numai Fiu al Tatălui, numit cu numele cel mai propriu Lui, așa cum și Tatăl este numit Tată pentru faptul că naște. Și Duhul pentru că este purces este numit Duh. Fiindcă cei Trei sunt un singur Dumnezeu. Iar cele ce sunt<sup>6</sup> în aceste Trei Persoane sunt numite dumnezeire. Ci este numit Fiu și fiindcă este crezut în chip nemincinos Fiul Fecioarei, și prin aceasta Se arată cel mai mult înțeles de noi și accesibil nouă. Și eu, robul fugar, aflând ușa mântuirii deschisă, vin la Stăpânul și Ziditorul cu îndrăznire. Și Luca, istorisind aceasta în cuvântul Evangheliei lui, zice astfel:

*Iar după ce îngerii au plecat de la ei la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif, și pe Prunc culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți câți auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa. Și s-au întors păstorii, slăvind și laudând pe Dumnezeu pentru toate câte auziseră și văzuseră, precum li se spusese. Și când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger mai înainte de a Se zămisli în pântece<sup>7</sup>. Mare este Luca și tâlcuitor al unor mari taine pentru noi! Cu adevărat de la Pavel este *Evanghelia după Luca*. Căci aceasta o arată Pavel însuși când zice, laudându-se: *După Evanghelia mea*<sup>8</sup>. Fiindcă, dacă nu am cunoaște cu exactitate această Evanghelie, cum am putea dovedi că Fecioara a primit buna vestire de la înger și felul în care a fost născut Ioan, și că Mântuitorul a fost înscris, și că S-a născut în peșteră, și că păstorilor li s-a binevestit, și le-a fost spus de îngeri acel *Slavă întru cei de sus și pe pământ pace*<sup>9</sup>. Iar semnul păcii în timpul lui Augustus era înscrierea. De unde am cunoaște că i s-a binevestit lui Simeon și că Ana prorocița mărturisea despre prunc? Și de*

<sup>6</sup> Se referă la ființa dumnezeiască, dar și la însușirile sau energiile necreate ale firii.

<sup>7</sup> Lc. 2, 15-21.

<sup>8</sup> Rom. 2, 16; 16, 25.

<sup>9</sup> Lc. 2, 14.



unde am ști de Iosif, adică de logodnicul Mariei, din pricina rudeniei apropiate că provenea din doi frați, unul Melhi și altul Pantheris din care provenea Carpanther, tatăl lui Ioachim din care era Născătoarea de Dumnezeu? Fiindcă din Melhi iarăși se naște Eli, din femeia lui Matan care, după văduvie, s-a căsătorit cu Melhi. Dar mai înainte l-a avut fiu pe Iacov, din care provenea Iosif Logodnicul, care după fire era fiul lui Iacov, dar după Lege, al lui Eli. Căci acestuia, care murise fără a fi lăsat copii, fratele lui de mamă era silit prin Lege să îi ridice sămânță din femeia lui<sup>10</sup>, încât de aici, deslușind descendența lui Hristos până la Adam, Îl numește Dumnezeu, după nașterea Lui cea fără de timp, *fiul lui Dumnezeu*<sup>11</sup>. Dar tot așa putem dovedi și cele mai multe evenimente din viața Mântuitorului până la Pătimire. Cele cu privire la Irod și Pilat, la cei doi tâlhari și cele de după aceea care au fost trecute sub tăcere de ceilalți evangheliști.

Dar ce vrea să spună acest verset: *cum a fost numit de înger mai înainte de a se zămisli în pântece*<sup>12</sup>? Evanghelistul însuși adaugă aceasta după ce l-a înfățișat pe înger spunându-i Mariei: *Vei naște fiu și vei pune numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiu al Celui Preaînalt Se va numi*<sup>13</sup>. Dar adeverește aceasta și Matei, în istorisirile despre necredința lui Iosif care a fost încredințat prin vederea în vis a îngerului, scriind așa: *Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt. Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns. Și cugetând el acestea, iată, îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-înșea este de la Duhul Sfânt. Ea va naște fiu și vei chema numele Lui Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor*<sup>14</sup>. Care și adaugă, zicând: *Acestea toate s-au făcut ca să se îplinească ceea ce s-a zis de Domnul prin prorocul care zice (evident, este vorba despre Isaia): Iată, Fecioara va avea în pântece și va naște Fiu și vor chema numele Lui*

<sup>10</sup> Cf. Deut. 25, 5-6.

<sup>11</sup> Lc. 3, 58.

<sup>12</sup> Lc. 2, 21.

<sup>13</sup> Lc. 1, 31-32.

<sup>14</sup> Mt. 1, 18-21.

## Omilia a X-a

### La praznicul de obște al Înălțării Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci<sup>1</sup>

Săvârșim acum praznicul Crucii, și toată pliroma<sup>2</sup> Bisericii este luminată ca de fulger. Săvârșim praznicul Crucii, și fața întregii lumi strălucește de razele bucuriei. Săvârșim praznicul Crucii, prin care întunericul a fost alungat și lumina a fost adusă în locul întunericului. Săvârșim praznicul Crucii, și ne înălțăm și noi împreună cu Cel răstignit, lăsând jos pământul cu păcatul, ca să le dobândim pe cele de sus. Crucea se înalță, și înalță împreună cu ea omenirea care zace jos, și doboară la pământ semeția demonilor. Crucea se înalță, și puterea vrăjmașă a lui satan, căzând, se oprește și se trage îndărăt. Crucea se înalță, și întreaga pliromă a Bisericii aleargă laolaltă. Crucea se înalță, cetățile prăznuiesc și noroadele cântă cântări de bucurie. Și, evident, numai a pomeni de Cruce este pricină de bucurie și încetarea posomorârii.

Dar și numai a vedea chipul Crucii de câtă bucurie nu ne umple! Căci pentru cel ce o privește este dătătoare de curaj și slobozire din orice frică. Așa de mare este avuția Crucii și cel ce a dobândit-o și-a agonisit o comoară. Dar poate credeți că ne referim la vreo comoară de mărgăritare sau de pietre prețioase

---

<sup>1</sup> Traducere realizată după *Homilia i in exaltationem s. crucis* (BHG<sup>a</sup> 443, CPG 8179), PG 97, 1017-1036; anterior la F. Combefis, *Sancti Patris nostri Andreae Archiepiscopi Cretensis cognomento Hierosolymitani, Orationes, selectique Canones, & Trioda*, Paris, 1644, pp. 96-108.

<sup>2</sup> În greacă πλήρωμα, pliroma, deplinătatea, întreaga comunitate de credincioși a Bisericii sau echipajul complet al unei corăbii. Biserica adeseori este comparată de Sfinții Părinți cu o corabie, deci pliroma ar desemna echipajul complet al Bisericii-corabie, din care nimeni nu lipsește, nimeni nu este lăsat deoparte, ci toți formăm o pliromă, o deplinătate.

indice, de care se bucură iubitorii de trupuri, căci nu prețuiesc nimic mai presus de ele. Dar eu, dintre toate bunătățile, nu socotesc nimic mai bun și mai de preț, cu fapta și cu numele, decât Crucea și nu aș numi în mod propriu comoară decât numai Crucea, în care și prin care și la care ne este pusă deoparte întreaga cunună a mântuirii. Căci dacă nu ar fi fost Crucea, Hristos nu ar fi fost răstignit. Dacă nu ar fi fost Crucea, Viața nu ar fi fost pironită pe lemn. Iar dacă nu ar fi fost pironită, nu ne-ar fi izvorât nouă din coastă șuvoaiile nesticăciunii, sângele și apa, curățitoarele lumii, nu s-ar fi rupt zapisul<sup>3</sup> păcatului, nu am fi dobândit libertatea, nu ne-am fi bucurat de Pomul Vieții<sup>4</sup>, nu ni s-ar fi deschis Raiul, sabia vâlvăitoare<sup>5</sup> nu s-ar fi dat la o parte din calea care duce spre Eden, iar tâlharul nu ar locui în Rai<sup>6</sup>.

Pentru ce spun acestea? Dacă nu ar fi fost Crucea, Hristos nu ar fi venit pe pământ, nu ar mai fi fost Fecioara, nu ar mai fi fost nașterea cea de-a doua în Hristos, nici Dumnezeu nu ar mai fi venit la om. Nu ar mai fi fost naștere, nu iesle, nu scutece, nu tăiere împrejur cea de-a opta zi, nu supunerea față de părinți, nu creștere cu vârsta, nici creșterea trupului, nici arătarea în Israel, nici împărțășirea de Botez, nici arătarea minunilor, nici Iuda trădătorul, nici Pilat judecând, nici îndrăzneala iudeilor care striga să fie răstignit Cel fără de vină. Și dacă nu ar fi fost Crucea, nu ar fi fost călcată în picioare moartea, nu s-ar fi prădat iadul, nu s-ar fi omorât amarnicul șarpe. De aceea mare lucru și de preț este Crucea. Mare, pentru că s-au înfăptuit prin ea multe bunătăți, și cu atât mai multe, cu cât minunile și Pătimirile lui Hristos au biruința mai presus de orice cuvânt. Iar *de preț*, fiindcă Pătimirea și biruința lui Dumnezeu este Crucea. Pătimire, din pricina morții celei de voie care a avut loc în însăși Pătimirea pe Cruce. Dar biruință, pentru că prin ea a fost rănit mortal diavolul și, odată cu el, a fost biruită moartea, au

---

<sup>3</sup> Cf. Col. 2, 14.

<sup>4</sup> Cf. Fc. 3, 22; Apoc. 22, 14.

<sup>5</sup> Cf. Fc. 3, 24.

<sup>6</sup> Cf. Lc. 23, 42-43.

fost zdrobite și încuietorile iadului și Crucea a devenit mântuire de obște a toată lumea.

Crucea, nădejdea creștinilor, izbăvitoarea celor deznădăjduiți, limanul celor înviforați, doctorul celor bolnavi, izgonitoarea patimilor, dătătoarea sănătății, viața celor omorâți, preceptul dreptei credințe, frâul hulei. Crucea, armă împotriva vrăjmașilor, sceptru împărătesc, cununa frumuseții, semn nescris, toiag al puterii, fortăreață a credinței, toiagul bătrâneții, călăuzitoarea orbilor, lumina celor din întuneric, povățuitoare celor fără de minte, învățătoare pruncilor, nimicirea păcatului, semnul pocăinței, semnatarul dreptății. Crucea, scară care duce la cer, cale care călăuzește la virtute, dătătoarea vieții, nimicirea morții, înstrăinarea stricăciunii, stingătoarea focului, îndrăznire către Dumnezeu, cheia Împărăției cerurilor, Crucea – pază în noapte, turn de strajă ziua, în întuneric, călăuză; în poftă, frâu; în deznădejde, răcorire; mijlocitoare și împăciuitoare, rugătoare, prietenă, avocat al apărării, apărătoare, sprijinitoare. Crucea – în ispite, ajutor; în primejdii, izbăvitoare; pe mare, cârmuitoare; în nenorociri, răcorire. Crucea noaptea îi păzește pe cei ce dorm, priveghează cu cei ce priveghează, trudește cu cei ce se trudes. Crucea – întărirea celor slabi, odihna celor ce se ostenesc, hrana celor flămânzi, puterea celor ce postesc, ungera pentru luptă a nevoitorilor, acoperământul celor goi, tovarășă de călătorie celor înstrăinați. Crucea – înțeleptitoarea bogaților, purtătoarea de grijă a săracilor, ocrotitoarea văduvelor, sprijinitoarea și hrănitorea orfanilor. Crucea – cinstea conducătorilor, puterea împăraților, biruința strategilor, pecetea curăției, legătura căsătoriei. Crucea – păzitoarea cetățitorilor, siguranța caselor, comuniunea prieteniei, apărătoare de vrăjmași, potrivnica dușmanilor, prigonitoare păgânilor, sulita împotriva barbarilor, dătătoarea păcii. Crucea – dăruitoare dragostei, împăcarea lumii, păzitoarea hotarelor, înălțimea cerului, adâncul pământului, întemeierea fapturii, lungimea și lățimea lumii văzute și, ca să spunem pe scurt, Crucea – încununarea Pătimirilor lui Hristos și încununarea minunilor săvârșite nouă.